

חיי דעת

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת | מרכז ללימודי הלכה

עלון מס'
19

בגליון השבוע

מענייני שבת

אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להוועץ במורה הוראה.

מדיני שבת

בגדי נרטב האם מותר לי לנער בשבת?

בגליון הקודם הובאה דעת התוס' ועוד ראשונים, שהכוונה בדברי הגמ' שאסור לנער בגדים בשבת היא על ניעור טל מן הבגד.

וכן פסק בשו"ע, (סימן ש"ב ס"א). שאסור בשבת לנער בגד מן הטל שעליו, מפני שהניעור יפה כמו כיבוס.

ואיסור זה הוא דווקא בבגד חדש וכהה שמקפיד על נקינותו, אבל בגד ישן ובהיר מותר לנער ממנו את הטל, וכמו שכתבנו לעיל לגבי אבק. (מ"ב סימן ש"ב סק"ב).

וכל שכן מי שנרטבו בגדיו מן הגשמים, שעליו להקפיד שלא לנערם בשבת, שבה יש אף משום איסור סחיטה. (מ"ב סימן ש"ב סק"ג).

נעלי התלכלכה בבוא האם מותר לי לגרדה בשבת?

מי שהתלכלכו נעליו בבוא ורוצה לגרדם בכדי להסיר את הבוץ, עליו להיזהר מכמה איסורים שיכול להיכשל בהם.

א. איסור טוחן. אם הבוץ כבר התקשה על גבי נעליו, ובשעה שמגרד את הבוץ מהם מתפורר הבוץ, עובר בזה משום איסור טוחן. (סימן ש"ב ס"ז ומשנ"ב ס"ק ל"ו, ביאור הלכה ד"ה או על מנעליו).

ב. איסור בונה. אם התלכלכה תחתית הנעל בבואו, ורוצה לגרד את הנעל ע"ג הקרקע, יכול להיכשל באיסור בונה, שע"י שמגרד הבוץ מנעליו יכול לבוא למלאות חריץ הנמצא בקרקע [באדמה], ויעבור משום איסור בונה. ומסיבה זאת מצאנו דעות בגמ', (שבת דף קמ"א ע"א). אם מותר לשפשף בוץ מן הנעל בשבת ע"ג אדמה

או ע"ג הקיר. איסור זה הוא אפילו אם הבוץ עדיין לח. (סימן ש"ב ס"ו).

ג. איסור ממחק. שע"י שמגרד את הנעל מקלף את העור, ועובר על איסור ממחק. (מ"ב סימן ש"ב ס"ק כ"ו, וביאור הלכה ד"ה או על מנעליו).

ומשום כך כתב השו"ע, שכשיש בוץ לח על נעלו, יכול לקנחה בכותל, משום שבכותל אין חשש שיבוא למלאות חריץ בעפר, וממילא אין בו משום איסור בונה, ואף איסור טוחן אין כאן שהרי הבוץ לח (סימן ש"ב ס"ו ומ"ב ס"ק כ"ח). וכן לאיסור ממחק אי"צ לחשוש, מכיון שאינו צריך לגרד היטב ואי"ז אלא קינוח בעלמא, א"כ אינו ממחק לעור ומותר. (ביאור הלכה סימן ש"ב ד"ה או על מנעליו).

בכניסה לבית הכנסת ישנו מוט ברזל לניקוי הנעלים האם מותר להשתמש בו בשבת?

ישנם בתי כנסת שלפני הכניסה ישנו מוט ברזל על הקרקע והוא חד למעלה, ושם מקנחים הנעליים מן הבוץ לפני שנכנסים לבית הכנסת.

כתב המ"ב (סימן ש"ב סק"ו וביאור הלכה ד"ה או על מנעליו), שבבוץ יבש יש להחמיר שלא לגרד נעליו על מוט זה, משום חשש טוחן וכן משום חשש ממחק.

אמנם בבואו לח מותר, כיון שאין בו משום טוחן, ואף אינו מונגב אלא בנחת ולכן אין בכך משום חשש ממחק.

חולצה שניתז עליה דבר מאכל האם מותר לנקותה בשבת?

מי שניתז על בגדו דבר מאכל בשבת, אסור לנקות את הלכלוך ע"י מים או שאר

חומרי ניקוי.

אמנם, גם כשרוצה להסיר את הלכלוך בלא מים יש להיזהר מכמה דברים שיכול להיכשל בהם כשוא לנקות את בגדו.

א. שדומה לאיסור מלבן. שע"י כך שמנקה את הבגד ומסיר את הלכלוך, דומה לאיסור מלבן.

ב. איסור טוחן. אם הלכלוך כבר יבש, ע"י שמגרד את הלכלוך ומתפורר עובר על איסור טוחן. (סימן ש"ב סעיף ז).

לכן מי שהתלכלך בגדו ורוצה לנקותו בשבת, תלוי בזה: אם הלכלוך עדיין לח א"כ אין בו משום טוחן, אבל עדיין צריך לחשוש מפני שדומה למלבן, והדבר יהיה מותר רק באופן שאף ע"י הסרת הלכלוך ירד רק הלכלוך שעומד על הבגד, אבל עדיין יישאר כתם על הבגד. (ביאור הלכה סימן ש"ב ד"ה ע"ה). אמנם אף זה אינו מותר אלא ע"י שפשוף הבגד מצידו הפנימי עד שיפול הלכלוך, אבל מבחוץ אסור לשפשף את הבגד, כיון שדומה למלבן.

אפשרות נוספת להסיר לכלוך לח מן הבגד היא, לעשות זאת ע"י הציפורן או לגרדו בגב הסכין, שבאופן זה מותר לגרד את הלכלוך אף מצידו החיצוני של הבגד. (סימן ש"ב ס"ז ומ"ב סק"ד).

ואם הלכלוך כבר יבש, יש ליזהר גם משום איסור טוחן, ולכך אסור להסיר את הלכלוך מן הבגד אפילו על ידי שפשוף הבגד מבפנים.

אמנם, אם הלכלוך הוא מדבר אוכל שהיה טחון כבר, כגון מאכלים העשויים מקמח כדברי מאפה וכדו' [שכבר נעשתה טחינה בקמח], או מדבר מאכל שנתמעך ע"י הבישול, כמו שעועית מבושלת וכדומה, אף כשהלכלוך יבש מותר להסירו בשבת

הלכות שבת - המשך

ג) ההיתר לקפל הוא דווקא בגדים חדשים שלא כובסו מעולם, שלפי שהם עדיין קשים אינם ממהרים להתקמט, ולכן קיפולם אינו מהווה תיקון כל כך. אבל בגדים שכבר כובסו, אסור לקפלם בשבת.

ד) ההיתר לקפל הוא דווקא בבגדים שהם בצבע לבן, אבל בגד צבעוני אסור לקפלו, מפני שבבגד כזה הקיפול מתקן יותר. (מ"ב סימן ש"ב ס"ק ט"ז).

ה) דווקא באופן שאין לו בגדים אחרים להחליף בשבת חוץ מזה, אבל אם יש לו בגד אחר להחליף, אפילו שאינו יפה כ"כ כמו הבגד הזה, אסור לקפלו בשבת.

וצריך לדעת שההיתר לקפל הוא דווקא כשיש את כל התנאים הנ"ל. דהיינו, הקיפול נעשה לצורך שבת, ע"י אדם אחד, באויר, והבגד חדש, ולבן, ואין לו בגד אחר. אבל אם חסר אחד מהתנאים, אסור לקפל בשבת. (מ"ב סימן ש"ב ס"ק י"ז).

בגליון הבא:

מה דין קיפול הטלית בשבת?

האם מותר לסדר את המיטה בשבת?

האם מותר לסחוט פרי בשבת? ■

לעשות זאת ע"י גוי, אך כל זה דווקא באופן שע"י הסרת הלכלוך ירד רק הלכלוך שעומד על הבגד, אבל עדיין יישאר כתם על הבגד (וכתב בשער הציון ס"ק מ"ד, שהטעם משום שמעשה הטחינה הוא מלאכה שאין צריך לגופה, שהרי אינו צריך את הפיורים שיוצאים מן הבגד, ומשום כבוד הבריות שלא ללכת בבגדים מלוכלכים מותר לומר לגוי, דהוי שבות דשבות).

כיצד מותר לקפל בגדים בשבת?

מבואר במשנה במסכת שבת, (דף ק"ג ע"א). שאסור לקפל הבגדים בשבת.

ועל פי המבואר בגמ' שם, פסק השו"ע (סימן ש"ב סעיף ג') שבתנאים מסויימים מותר לקפל את הבגדים אף בשבת, וכדלהלן.

א) באופן שצריך ללבוש בגדים אלו באותה שבת, ואם לא יקפלום הם יתקמטו.

ב) דווקא באופן שקיפול הבגד נעשה ע"י אדם אחד, אבל ע"י שני בני אדם אסור. והטעם, משום שבשני בני אדם מתפשטים הקמטים, ונראה כמתקן מנא.

וכתב המ"ב, (סימן ש"ב סק"ד). שלפי"ז מותר לקפל את הבגד דווקא באויר, אבל לא על גבי ספסל וכדו', מפני שע"ז ג"כ מתפשטים הקמטים.

ע"י שפשוף הבגד מבפנים, או ע"י גרוד מבחוץ בצפורן או בגב הסכין, באופן שישאר כתם אף לאחר הסרת הלכלוך, (שמירת שבת כהלכתה ח"א פרק ט"ו סעיף כ"ח.) וכדלעיל בכללך לח.

האם מותר להסיר כתם שע"ג הבגד?

מי שיש על בגדו רק מראה כתם שאין בו ממשות. דעת הט"ז, שמכיון שכשמגרד אין נופלים פיורים, אין בכך משום איסור טוחן, ומותר לגרד את מראה הכתם בשבת ע"י צפורן או בגב הסכין, או ע"י שפשוף הבגד מפנים.

אמנם דעת המ"ב, (מ"ב סימן ש"ב סק"ו וביאור הלכה ד"ה דהוי). שאף שאין בזה משום איסור טוחן, אסור לעשות כן. והטעם, משום שכוונתו לצחצח את הבגד ולייפותו שלא ישאר עליו שום רושם, הרי זה בכלל איסור מלבן.

האם מותר לנקות בגד בשבת ע"י

גוי?

כתב המ"ב, (מ"ב סימן ש"ב סק"ו). שאף שליהודי אסור להוריד לכלוך יבש בשבת מהבגד משום איסור טוחן, מ"מ מותר

לומדים הלכה למעשה בשיטה ייחודית בקצרה, בעיון או לסמיכה ברבנות

איך לומדים:

ליזוי ותמיכת רב

מענה רב לשאלות במייל ובטלפון, הכנה וסיוע לבחינות הרבנות

מבחנים

תקבל כלים ועזרים ללימוד, לזיכרון ולהעמקה המביאים לשליטה בחומר לאורך זמן

שיעורים

כל 3 ימים תקבל למייל שיעור הכתוב בשיטה בהירה וממוקדת

הירשם עוד היום לאחד ממסלולי הלימוד שלנו
והצטרף לאלפי לומדים בארץ ובעולם
המגיעים לרמה גבוהה בידיעת ההלכה

לקבלת העלון ישירות למייל שלך: daat@limd.co.il

